

Postmuseum under 2007

År 2007 präglades av tre stora utställningar: *Linné, brevskrivaren*, *John Lennon* och *Bindefelds bästa brev!*. Den första utställningen kändes särskilt angelägen. Få andra svenskar har efterlämnat en så rik, välskriven och betydelsefull samling brev som Carl von Linné. Att han korresponderade med sexhundra personer, varav många var bosatta eller vistades i fjärran länder och på fjärran kontinenter, gör honom inte mindre intressant. Under sitt arbete som läkare i Gamla Stan i Stockholm torde han ha avlagt ett och annat besök på det därvarande postkontoret – nuvarande Postmuseum. Han bör ha varit en sann vän av det svenska och internationella postväsendet.

Om popikonen John Lennon skrev många brev vet vi inte. Däremot var han som pojke tydligt intresserad av frimärkssamlande. I den dagbok han förde i tioårsåldern skriver han stolt om sin samling och om hur många frimärken han ägde från hela världen. Smithsonian National Postal Museum i Washington, som fick möjlighet att köpa in Lennons frimärksalbum vid en auktion år 2005, lånade välvilligt ut det till Postmuseum i Stockholm. Det finns många sätt att visa på frimärkssamlandets popularitet och det här var ett av de mer spektakulära.

En stor del av Postens utdelning består av direktreklam till hushållen. Mycket av reklamen är oadresserad, men en viktig och alltmer växande del består av riktad, adresserad reklam. En tydlig aktör som använder sig av adresserad direktreklam är festfixaren Micael Bindefeld. Han har under tjugo år byggt upp en verksamhet kring fest och glamour, med idén att festen startar redan när inbjudan dimper ned i brevlådan. Ett urval av de hundratals inbjudningskort som skickats ut med anledning av fester, vernissager och mingelbjudningar visades med början den

15 oktober. Som sig bör öppnades utställningen med ett mingel där Micael Bindefeld tillsammans med Posten och Postmuseum stod som inbjudare. Succén var stor, med ministrar och TV-kändisar bland den talrika publiken.

Postmuseum har även under 2007 fortsatt sin tradition att satsa på barn och ungdom. Mer än 6.000 personer fick undervisning under året, skolbarn, gymnasieelever och vuxna.

Museets butik har sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, brevpapper, pennor, litteratur och presentartiklar i sådan mängd att tidigare försäljningsrekord har överträffats. Omsättningen under året var hela 3,3 miljoner kr. Framräsutgivningarna har varit framgångsrika.

Museet har under året haft en stor mängd konferenser och möten. Enheter i Posten och externa hyresgäster har nyttjat lokalerna, liksom frimärksklubbar och filatelistföreningar. Många grupper har regelbundet sammankomster i museets lokaler.

Samarbetet med frimärksklubbar, samlarföreningar, filatelister och andra med anknytning till museets verksamhet har varit synnerligen gott. Flera samarrangemang har hållits mellan museet, olika föreningar samt engagerade personer. Det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet har varit värdefullt. Postanställda, frimärksamlare och andra privatpersoner har på olika sätt bidragit med material till samlingarna.

Postmuseum har också, liksom tidigare år, haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang och även bidragit med värdefullt praktiskt arbete.

Postmusei Vänner är en av de största museivänföreningarna i landet och har, även i år, kunnat lämna ett värdefullt ekonomiskt stöd.

Posten införde från den 1 januari en ny organisation, vilket fick som följd att Postmuseum nu är en enhet i Posten Meddelande AB, Sortimentet, Posten Frimärken och direkt underställt chefen för Posten Frimärken.

Utställningar

Den permanenta utställningen *Brevet – en resa genom sekler*, som handlar om Postens historia sedan 1636, lockade nya besökare tack vare den förnyelse som gjordes jubileumsåret 2006. Då tillkom även digitalguiden som levandegör utställningen för besökare.

Märkvärdigt!, den permanenta utställningen, berättar om frimärkets, vykortets och samlandets historia, speglar genom kända och okända samlare. I anslutning därtill ordnas regelbundet nya mindre utställningar. Under året visades där tre utställningar. Fram till den 15 april pågick *Postmuseum 100 år*. Därefter följde *Badliv* (4 maj – 14 oktober) med etnologen Marianne Larssons samling av vykort, frimärken och baddräkter. I samband med 100-årsjubileet av Astrid Lindgrens födelse visades utställningen *Liten Lindgren* (24 oktober –) med alla de svenska frimärken som har anknytning till henne. Dessutom visades förlagor, minnespoststämplat, vykort, fotografier och böcker.

Den större tillfälliga utställningen *Kyssar* pågick fram till den 21 januari. Den avlöstes av *Linné, brevskrivaren*, som erinrade om Carl von Linnés födelse för 300 år sedan. Eva Nyström, från projektet Linnékorrespondensen vid Uppsala universitet, invigde utställningen den 24 februari. Utställningen lyfte fram människan Linné med hjälp av de 20 brev som visades, flera av dem i original.

Ett stort antal provtryck och förslagsmärken visades i utställningen *Märkliga nyförvärv* (16 mars – 29 april). Materialet, som spänner över sextio år, från 1860 till 1920, har länge varit gömt och glömt i Postens förråd. Utställningen visade rariteter som t.ex. hela ark med det sällsynta provtrycket av 20 öre ringtyp i blå färg; det utgivna frimärket var rött. Dessutom visades helkartor med provtryck av 1 krona Oscar II med olika färgkombinationer. Utställningen invigdes av Helena Obermüller Wilén.

I utställningen *John Lennon* (1 juni – 7 oktober) visades en för många helt okänd sida av popstjärnan. Förutom foton, vykort, autografer, frimärken och annat med anknytning till honom mötte besökaren frimärksamlaren John Lennon. Som första museum i Europa fick Postmuseum låna hans frimärksalbum från National Postal Museum i Washington. Utställningen invigdes den 31 maj av Marie Selander, grundaren av Beatles Fan Club.

Festarrangören Micael Bindefeld har skapat många inbjudningskort till olika evenemang och premiärer sedan slutet av 1980-talet. I utställningen *Bindefelds bästa brev!* (16 oktober –) visades 63 av de mest originella korten. Alla dessa har skickats med Posten.

Den nya nätutställningen *Vykort från svenska orter* har producerats i samarbete med en av museets praktikanter och lagts ut på hemsidan.

Verksamhet för barn och ungdom

Barnverkstaden och basutställningen *Lilla Posten* var öppen för lågstadiesbarn lördags- och söndag samt under alla skollov. I *Lilla Posten* kunde barnen delta i följande aktiviteter: Gör din egen brevlåda; Gör askar av papper; Frimärkspyssel; Nytt papper blir gammalt; Kärleksbrev; Kalligrafi; Brevskrivning i Linnés anda; Fina former på vykort; Gör skojiga och annorlunda pennställ; Blommiga vykort; Påskkort; Vackra vårkort; Gör din egen vasspenna; Böljan blå; Knopar; Kort

Konservator Linda Edquist vid Smithsonian National Postal Museum i Washington D.C. lägger in John Lennons frimärksalbum i den säkerhetsmonter som Postmusei Vänner skänkte till museet 2007. Foto: Ove Kaneberg.

Linda Edquist, Curator at the Smithsonian National Postal Museum in Washington D.C., is putting John Lennon's stamp album into the security display case that Postmusei Vänner donated to the Museum in 2007. Photo: Ove Kaneberg.

till Mors dag; Lövtryck; Äppeltryck; Färggranna höstkort; Frimärkscollage; Vi gör askar av papper; Spöklika inbjudningskort; Kort till Fars dag; Vackra inbjudningskort och kuvert; Gör ditt eget julkort, nyårskort och inbjudningskort.

I Allrummet avslutades utställningen *Lilla Posten 10 år* den 14 januari. Den följdes av *Ung grafik* (7 februari –) med grafiska blad som skapats av de barn och ungdomar som deltog i skolprogrammet *Grafikverkstan* under hösten 2006. Den 20 oktober startade barn-tävlingen *Kuligaste kalaskortet* i *Lilla Posten* med anknytning till utställningen *Bindefelds*

bästa brev! Tipstävlingen *Nostippen* genomfördes under alla skollov. Under skolloven arrangerades även barnteatern *Valdemar från Posten*, med skådespelaren Tomas Karlström, likaså visningar för barn av museets utställningar.

De kostnadsfria skolprogrammen under 2007 lockade 246 klasser och 4.600 barn. Sammanlagt nio skolprogram erbjöds i utställningarna och *Post F@ktum: Leka Post!*; Resa i Postens historia; I Postens tjänst; Digitalguide + historia = sant!; Forskarskola i Postens historia; Källor och källkritik; Arkiv och källor; Grafikverkstan och Linné, brevskrivaren. Dessa vänder sig till alla åldersgrupper från förskola till och med gymnasium och folkhögskola/Komvux.

Måndagar och onsdagar under perioden juni – augusti pågick familjeaktiviteten *Brevet måste fram!* på Skansen. Den utgick från Posthuset. Många barnfamiljer (1.690 personer) deltog i uppdraget att leverera brev till tre av Skansens gårdar. Efter avslutad post-

En av skolklasserna som deltog i skolprogrammet Grafikverkstan.
Foto: Leif Karlsson.

One of the school classes taking part in the school programme "Graphics Workshop".
Photo: Leif Karlsson.

leverans fick familjerna ett postpass med inbjudan till gratis besök på Postmuseum.

Föreläsningar och andra program

Museet arrangerade den 31 januari en berättarkväll med den legendariske postmuseifotografen Yngve Hellström.

Serien med Linnéföredrag startade den 14 mars med Eva Nyström, som talade om "Carl von Linnés korrespondens: ett vetenskapligt nätverk från 1700-talet". Den 25 april talade Ann-Mari Jönsson under rubriken "Om konsten att göra revolution: om Linné och hans brevväxling och samtida litteratur". Serien fortsatte den 17 oktober med

historikern Gunnar Wetterberg som föreläste om "Linnés bakgrund: Horn, stormaktens spillror och den nya tiden". Den 31 oktober berättade Carita Wallman Larsson och Barbro Henning från Matlaget under temat "Till bords med Sara Lisa och Carl von Linné". Årets sista Linnéföreläsning hade titeln "Kvinnorna kring Linné" och hölls den 28 november av Mariette Manktelow.

Museet arrangerade även andra Linnéprogram. Den 11 april gavs föreställningen "Möt Carl von Linné" med skådespelaren Hans Odöo. Den 23 maj firades Linnés födelsedag med fri entré, kaffe, minnespoststämpel och visningar. Den 18 augusti uppmärksammades Stockholms Linnédag. Under sommaren visades TV-serien "Linné och hans apostlar". Den 6 oktober dansade Nacka Hembygdsgille till Linnés ära.

I anslutning till utställningen *John Lennon* visades filmerna "Imagine: John Lennon" och "A Hard Day's Night" under sommaren. Den 12 september gavs en föreläsning

under temat "Beatles lever vidare" med journalisten Rolf Hammarlund och etnologen Lars Kaijser. Den 26 september ordnades ett musikprogram: "Beatleskväll med Liverpool".

Den kinesiska filmen "Badhuset" visades i anslutning till utställningen *Badliv*. Frimärksgravören Piotr Naszarkowski och Barbro Sjöberg från Posten Frimärken berättade om Astrid Lindgrenutgåvorna vid öppnandet av utställningen *Liten Lindgren*.

Den 28 september medverkade museet i "Forskarfredag 2007" som arrangerades i Kulturhuset av föreningen Vetenskap & Allmänhet. Arkivens dag anordnades den 10 november på temat "Människan i arkivet". Besökarna fick se fotografier, brev och vykort från arkivets samlingar.

Under helgen 24-25 november ägde aktiviteten "Vackra inbjudningskort och kuvert" rum med Ola Johansson, som formgivit flera av Micael Bindefeldts inbjudningskort.

Särskilda arrangemang med fri entré anordnades i samband med frimärksutgivningarna då signering av gravörer och formgivare, specialstämpling och försäljning ägde rum. Ett rekordstort antal *visningar* gjordes i museets utställningar under året: 120 grupper med närmare 1.400 personer. Det största antalet visningar genomfördes av *Linné, brevskrivaren* med närmare 60 grupper.

Samverkan med föreningar

Frimärksträffar för eftermiddagslediga genomfördes ett antal tisdagar under våren och hösten tillsammans med Stockholms Motivsamlarklubb (SMK). Vid varje tillfälle anordnades föredrag eller visning av någon utställning. SMK arrangerade även *Vår Frimärkssalong* (23 mars – 1 april) där enramsamlingar bedömdes av en jury.

Sveriges Frimärksungdom (SFU) – Stockholmsdistriktet arrangerade under både vår och höstterminen *Roligt med frimärken* för barn och ungdom. Här fick besökarna hjälp

med att ordna samlingar, delta i frågesport m.m. Föreningen Rysslandssamlarnas 25-årsjubileum firades med en utställning den 10-18 februari. Föreningen ordnade lotterier, tävlingar, rådgivning, värdering och minnespoststämpel. En *Posthistorisk dag* med ett antal föredrag samt minnespoststämpel arrangerades den 10 november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation (SSPD).

Nyförvärv

En stor donation har mottagits efter framlidne Åke Torkelstam. Donationen omfattar: svenska förstadagsbrev från 1932 till 1986, en motivsamling 20 kronor Svanar, material om Postmuseum från 1906 och framåt, vidare dokumentation om Postens lördagsutdelning, rabattfrimärken, gratispost, paketbefordran, tidningsstämplar, internationella svarskuponger, skolpost, streckkoder, Postgirot, postala bredvidstämplar, Posttomten samt fickposttaxor.

Museet har dessutom efter filatelisten Nils Westberg erhållit hans Strandellmedalj och efter Egon Jonsson mottagit hans silvermedalj för insatser inom Postmusei Vänner.

En brandskadad inventarielista från Sundsvalls postkontor, daterad 1772, har mottagits. Vidare har ett par handscannrar för Postens chaufförer inkommit.

De filatelistiska samlingarna har tillförts svenska frimärken och frimärksförlagor från Posten Frimärken. Från Världspostföreningen i Bern har inkommit frimärken från UPU:s medlemsländer. Huvudsamlingen av svenska frimärken har monterats till och med utgivningen den 8 november 2007. Under året har totalt 16.383 frimärken, 177 FDC, maxikort och andra frimärksprodukter samt 93 brev och vykort accessionsbokförts. Postmusei Vänners gåvor till museet redovisas på annan plats.

Fältverksamhet, dokumentation och vård

Brevflödet på postterminalen i Uppsala har filmats. Dessutom har studenter från Stockholms universitets kulturvetarlinje genomfört intervjuer vid ett par postterminaler.

Föremålsdatabasen "Post" har utökats med 452 registreringar och bilddatabasen "Foto" har tillförts 764 registreringar. I den filatelistiska databasen har 130 brev registrerats.

Årsmätningar av temperatur och luftfuktighet har gjorts i de permanenta utställningarna och i negativarkivet. En inventering har företagits av museets samling med ca. 1.000 kartor, varefter 71 skadade objekt lämnats till konservator för restaurering.

Forskning

Postmuseums medarbetare Marianne Larsson antogs hösten 2002 till en doktorandtjänst vid Nordiska museets forskarskola. Tjänsten innebär 80 % doktorandstudier i etnologi vid Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusstudier, Stockholms universitet, och 20 % tjänstgöring på Postmuseum. Preliminär titel på avhandlingen är: *Uniformellt: materialitet, makt och människa i Postens kläder 1636–2007*. Disputation beräknas äga rum under 2008.

Antalet forskarbesök i museet för studier av arkivalier och frimärken har uppgått till 57.

Post F@ktum och biblioteket

Post F@ktum har ansvarat för sommaraktiviteten *Brefvet måste fram!* för familjer, i samarbete med Skansen. Enheten har även medverkat i skolprogrammen *Källor och källkritik*, *Forskerskola i Postens historia* samt *Arkiv och källor*. Tillsammans med Seniornet Sweden har Post F@ktum dessutom arrangerat datakurser och nybörjarkurser om Internet för seniorer.

I biblioteket uppgick utlånen till 3.969.

Beståndet av löpande tidskrifter uppgick till 195 och antalet nyregistrerade böcker var 2.740. I bibliotekets bok- och artikeldatabaser har 4.815 dokument registrerats. Vid årets slut innehöll bibliotekets databaser tillsammans med andelen i Libris 59.898 bibliografiska poster. Projektet att katalogisera det svenska postala trycket har fortsatt. Materialet blir fortlöpande sökbar på Internet i bibliotekets databas.

Publikationer

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer under året i en upplaga av 12.000 ex./nr. I februari utkom publikationen "Carl von Linné: brevskrivaren", som nummer 56 i serien *Meddelanden från Postmuseum*. Författare var Eva Nyström och Ann-Mari Jönsson, verksamma vid Uppsala universitet. Boken trycktes i en upplaga av 2.000 ex. Redaktör för bägge publikationerna var Vesela Stridsberg. Museets årsbok *Postryttaren* utkom i maj, tryckt i en upplaga av 3.500 ex. Redaktör för denna var Jan Billgren.

Marknadsföring

En viktig del i marknadsföringen av Postmuseum är idag museets webbplats www.postmuseum.posten.se, som hade cirka 594.000 besökare.

Uppmärksamheten kring årets utställningar var mycket stor såväl på Internet som i press och tv/radio. Annonser om museets verksamhet infördes varje vecka i *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Metro*. Annonser infördes även i fackpress, lokaltidningar, turistpublikationer samt i större utsträckning än tidigare på Internet. Postmuseum har fortsatt samarbetet med museerna i Gamla stan när det gäller annonsering.

Affischer, inbjudningskort och programblad framställdes och skickades ut till utvalda målgrupper. Affischer anslogs i Stor-Stockholm vid sex tillfällen under året, bl.a. i

tunnelbanevagnar, bussar och pendeltåg. Museet har också marknadsfört sin pedagogiska verksamhet vid en stor Linnéårskväll i Naturhistoriska Riksmuseet, på Kulturhuset samt vid mässan Skolforum. Två skolprogramblad producerades och skickades ut inför vår- och höstterminen till alla skolor i Stockholm. De två broschyrer som presenterar museet på sex olika språk distribuerades till bl.a. hotell och turistbyråer.

Organisation och personal

Postmuseums styrelse har bestått av Per Mossberg, Postens kommunikationsdirektör, ordförande; Ingemar Persson, vVD för Posten Sverige AB, vice ordförande; Britt-Inger Hahne, chef för Posten Frimärken; Göran Sällqvist, vVD i Posten och chef för Posten Logistik; Gunnar Nordlinder, chef för Postmuseum; Berit Rönnstedt, planeringschef vid Nordiska Museet, representant för Riksantikvarien; Jan Billgren, representant för Postmusei Vänner; Börje Wallberg, representant för Sveriges Filatelist-Förbund; samt Bo Andersson, representant för personalorganisationerna i Posten. Ulla-Madelaine Neurath har tjänstgjort som sekreterare. Styrelsen har haft fyra sammanträden.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets sammanträden. Han har också deltagit i möten mellan postmuseumsefverna i de nordiska länderna varvid nuvarande och framtida samarbetsprojekt diskuterats.

Museets ledningsgrupp har bestått av museichefen Gunnar Nordlinder samt de fyra enhetscheferna Olle Synnerholm, Vesela Stridsberg, Erik Hamberg och Monika Hansson. Under museichefen har Ulla-Madelaine Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för datafrågor.

Museibutiken, underställd museichefen, har från den 1 september en butiksföreståndare, Maud Boltzius-Isheden. Butiken ansvarar också för försäljningen i posthuset på Skansen. Förutom butiksföreståndaren har

följande tjänstemän arbetat i butiken: Britt Synnerholm, Ann Rönn, Yvonne Engelbrektsson, Ingrid Höglund, IngaLill Nilsson och Kaarina Smielkiewicz.

Föremålsenheten har ansvarat för filateli-, föremåls-, foto- och arkivsamlingarna. Följande tjänstemän har arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bo Andersson, Maud Boltzius-Isheden, Yvonne Engelbrektsson, Leif Karlsson, Marianne Larsson, Louise Lind, Björn Sylwan och under de två sista månaderna Ulrica Hofverberg. Ulla-Madelaine Neurath har på deltid utfört arbeten för enheten. Studenter inom museologi och kulturvetarlinjen vid Stockholms universitet har som ett led i sin utbildning praktiserat på enheten.

Informations- och utställningsenheten har ansvarat för extern information med marknadsföring av museets verksamhet, samt utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Hedvig Bruzæus, Anna-Karin Funk, Viveka Nybom och Pernilla Åström arbetat. Dessutom har följande timanställda museipedagoger anlitats under 2007 för visningar samt arbete i barnverkstaden Lilla Posten: Jenni Hestrell, Karin Nybom, Lisa Wiklund, Anders Carlström, Pär Dahlman, Sara Sahlén, Viveka Andersson, Dimitra Polidis och Karin Nygren.

Post F@ktum och biblioteket har ansvarat för vård, inköp och utlån av böcker och tidskrifter, pedagogisk verksamhet för högstadies- och gymnasieklasser, programmet på Skansen samt datakurser för seniorer. Chefen Erik Hamberg har haft följande ordinarie medarbetare: Karin Norberg, Monica Jonsson och Lotte Edsbrand. Timanställda har varit: Kari Arnekleiv, Charlotta Nilsson, Mathilda Ängkvist, Jacob Wennbom, Frida de Verdier och Tiffany Betts. Dessutom har Lena Monteil varit anställd för katalogisering av svenskt postalt tryck. Från ABM-utbildningen i Uppsala har en student utfört sin praktik på enheten.

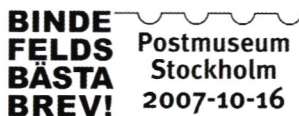
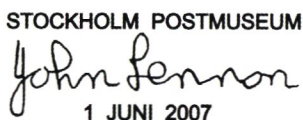
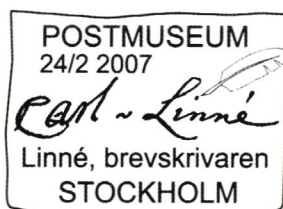
Enheten för lokaler och säkerhet har svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokal- och rekvisitauthyrning samt administrerat samarbetet med föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten har varit Monika Hansson med följande medarbetare: Christer Lindblad, Mariana Cordier och "Ille" Karl-Gösta Kippel. Följande värddar har anlitats på helger och vid olika aktiviteter: Susanne Ljungberg, Ingrid Hög-

lund, Anna Fagerberg, Anders Sylwan, Kerstin Kristoferson (t.o.m. juli) och Mikael Ståhlberg.

*

Postmuseums öppettider har varit: tisdag-söndag kl. 11-16, samt kvällsöppet fram till kl. 19 på onsdagar, med undantag för tiden maj-augusti.

Minnespoststämplarna använda i Postmuseum 2007

GOD JUL
2007-12-09

